

POSTANOWIENIE

Dnia 4 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie ze skargi M. D.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 listopada 2014 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Skarżący M. D. wniósł skargę na przewlekłość postępowania o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi wydanym przez Sąd Apelacyjny w [...] w sprawie I ACa .../13 oraz Sąd Okręgowy w W. w sprawie I C .../12, domagając się:

1. stwierdzenia naruszenia prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki;
2. zalecenia Sądowi Apelacyjnemu niezwłocznego rozpoznania wniosku skarżącego o nadanie klauzuli wykonalności postanowieniu o kosztach postępowania zawartemu w wyroku tego Sądu z dnia 9 grudnia 2013 r., I ACa .../13 oraz postanowieniu o kosztach postępowania zawartemu w wyroku Sądu Okręgowego z dnia 14 stycznia 2013 r., I C .../12;
3. przyznania Związkowi Harcerstwa Rzeczypospolitej – Okręgowi W. sumy pieniężnej w wysokości 5.000 zł od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu

Apelacyjnego na działalność statutową z przeznaczeniem na organizację Harcerskiej Akcji Zimowej lub Harcerskiej Akcji Letniej 2015 Szczepu Harcerskiego C.;

4. przyznania skarżącemu od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego sumy pieniężnej w wysokości 2.000 zł;
5. zwrotu opłaty od skargi.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że wnioskiem z dnia 23 kwietnia 2014 r., skierowanym do Sądu Okręgowego w W., skarżący – jako interwenient uboczny w sprawie I C .../12 oraz w sprawie apelacyjnej I ACa .../13 – domagał się nadania klauzuli wykonalności postanowieniom o kosztach zawartych w wyrokach Sądu pierwszej i drugiej instancji. Wniosek ten został przekazany Sądowi Apelacyjnemu na początku maja 2014 r. Wobec stwierdzenia braków formalnych wniosku miało zostać wystosowane wezwanie do ich usunięcia, jednakże takiego wezwania nie doręczono ani pełnomocnikowi skarżącego, ani samemu skarżącemu. W tych okolicznościach należy, w ocenie skarżącego, stwierdzić, że Sąd Apelacyjny prowadzi sprawę w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności z oczywistą przewlekłością. Nie doręczył bowiem skarżącemu tytułu wykonawczego ani wezwał do usunięcia braków formalnych wniosku pomimo upływu niemal czterech miesięcy od jego wpływu.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego wniósł o jej przekazanie do rozpoznania Sądowi Okręgowemu, który zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.; dalej jako „ustawa”) jest wyłącznie właściwy do jej rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 2 ust. 1 ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne

do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Z art. 4 ustawy wynika, że skargę rozpoznaje jeden sąd - co do zasady jest to sąd przełożony nad sądem, przed którym toczy się postępowanie (art. 4 ust. 1), ale z wyjątkami przewidzianymi w art. 4 ust. 1a (do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przed sądem rejonowym i sądem okręgowym właściwy jest sąd apelacyjny) i w art. 4 ust. 1b (do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przed sądem okręgowym i sądem apelacyjnym właściwy jest sąd apelacyjny). Z uwagi na to, że ani nad sądem apelacyjnym, ani nad Sądem Najwyższym nie ma sądu przełożonego w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy, kompetencja do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania w sprawie toczącej się przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym wymagała odrębnego uregulowania poprzez wskazanie w takiej sytuacji na właściwość Sądu Najwyższego (art. 4 ust. 2 ustawy).

Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy, sądem właściwym do rozpoznania skargi dotyczącej przewlekłości postępowania egzekucyjnego lub innego postępowania dotyczącego wykonania orzeczenia sądowego jest natomiast sąd okręgowy, w którego okręgu prowadzona jest egzekucja lub wykonywane są inne czynności, a gdy egzekucja lub inne postępowanie dotyczące wykonania orzeczenia sądowego prowadzone jest w dwu lub więcej okręgach - sąd, w okręgu którego dokonano pierwszej czynności. Z tego przepisu, w zestawieniu z treścią art. 2 ust. 1 ustawy, wynika, że skarga na przewlekłość może być wniesiona w sprawie egzekucyjnej, pod którym to pojęciem należy rozumieć wszczęte postępowanie egzekucyjne. Właściwość miejscową sądu okręgowego do rozpoznania takiej skargi wyznacza bowiem obszar, w którym jest, a nie ma być - jak przyjęto w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2005 r., III SPP 30/05 (OSNP 2005 nr 17, poz. 278) - prowadzona egzekucja. Do wszczęcia właściwego postępowania egzekucyjnego dochodzi z chwilą złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji lub skierowania do organu egzekucyjnego żądania wszczęcia egzekucji z urzędu (art. 796 k.p.c.). We wniosku lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu należy wskazać świadczenie, które ma być spełnione, oraz sposób egzekucji. Do wniosku lub żądania należy dołączyć tytuł wykonawczy (art. 797 § 1 k.p.c.). Z tego wynika, że

dołączenie tytułu wykonawczego jest niezbędnym warunkiem wszczęcia postępowania egzekucyjnego, wobec czego przepisy dotyczące nadawania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu od sądu (art. 781 § 1 k.p.c.), ulokowane w dziale II zatytułowanym „Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności”, stanowią niewątpliwie część systemowej regulacji dotyczącej postępowania egzekucyjnego, ale samo postępowanie o nadanie wyrokowi sądu klauzuli wykonalności nie może być identyfikowane ze sprawą egzekucyjną, o której mowa w art. 2 ust. 1 ustawy. Postępowanie w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności jest jedynie czynnością łączącą się z postępowaniem egzekucyjnym w tym sensie, że bez uzyskania tytułu wykonawczego nie jest możliwe wszczęcie postępowania egzekucyjnego, ale nie można go uznać za wszczynające sprawę egzekucyjną w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy. Przez sprawę egzekucyjną należy rozumieć materię załatwianą w postępowaniu egzekucyjnym, czyli przymusowe wykonanie określonego obowiązku, do czego nie może doprowadzić samo nadanie klauzuli wykonalności, bez wszczęcia postępowania egzekucyjnego w określonym przepisami trybie.

Tylko takie rozumienie pojęcia „sprawa egzekucyjna” pozwala stwierdzić spójność uregulowania wyłącznej właściwości sądu okręgowego do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania egzekucyjnego z treścią art. 758 k.p.c., według którego organami egzekucyjnymi właściwymi do prowadzenia spraw egzekucyjnych są sądy rejonowe i komornicy sądowi. Jak już powiedziano, regułą jest, że skargę na przewlekłość postępowania rozpoznaje sąd przełożony nad sądem, przed którym toczy się to postępowanie. W sytuacji, gdyby, jak przyjęto w postanowieniu Sądu Najwyższego 18 lutego 2005 r., III SPP 30/05, uznać za sprawę egzekucyjną postępowanie w sprawie nadania klauzuli wykonalności, to z uwagi na treść art. 781 § 1 k.p.c. (tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu od sądu nadaje klauzulę wykonalności sąd pierwszej instancji, w którym sprawa się toczy. Sąd drugiej instancji nadaje klauzulę, dopóki akta sprawy w sądzie tym się znajdują; nie dotyczy to jednak Sądu Najwyższego), należałoby stwierdzić, że sąd niższego rzędu (sąd okręgowy) może być uprawniony do badania skargi na przewlekłość postępowania przez sądem wyższego rzędu (sądem apelacyjnym), co sprzeciwiałoby się wszelkim regułom rozpoznawania zarzutów stron odnośnie do

rozpoznawania spraw przez sądy poszczególnych instancji, tak zgłaszanych w ramach środków odwoławczych, czy zaskarżenia, jak i w każdym innym trybie, włącznie ze skargą na przewlekłość postępowania, a tym samym, zdaniem Sądu Najwyższego w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, musiałyby być uznane za niedopuszczalne.

Z tych względów Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uwzględnienia wniosku Prezesa Sądu Apelacyjnego o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do rozpoznania według właściwości, a zajmując stanowisko odnośnie do zarzutów skarżącego, wziął pod uwagę, co następuje:

Regulacje ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki dotyczą naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym (w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora) bez nieuzasadnionej zwłoki, co wprost nawiązuje do realizacji konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a zatem uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd. Z tytułem ustawy wiąże się wprost przepis art. 1 ust. 1 określający przedmiot ustawy jako uregulowanie zasad i trybu wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu, z czym z kolei koresponduje treść art. 2 ust. 1 ustawy, w myśl którego strona może wnieść skargę na naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Pod używanym przez ten przepis sformułowaniem „rozstrzygnięcie sprawy” należy przy tym rozumieć prawomocne jej zakończenie, nie tylko z uwagi na przedmiot ustawy, ale także biorąc pod uwagę okoliczności podlegające ocenie z punktu widzenia naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, którymi w myśl art. 2 ust. 2 ustawy są w szczególności terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty. Celem wprowadzenia przepisu o takiej treści było

zdefiniowanie pojęcia rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, ze wskazaniem kryteriów oceny tego stanu w konkretnej sprawie, przy czym same kryteria wzorowano na stanowisku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który rozpoznając skargi na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie w rozumieniu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r., podpisanej przez Polskę w dniu 26 listopada 1991 r. i ratyfikowanej w dniu 19 listopada 1992 r. (Dz.U. Nr 85, poz. 427), bierze pod uwagę czas trwania postępowania od jego rozpoczęcia do prawomocnego zakończenia.

Z powyższego da się wyprowadzić wniosek, że przedmiotem postępowania wywołanego skargą na przewlekłość jest badanie podniesionego przez składającego skargę zarzutu, iż doszło do naruszenia przysługującego mu prawa do sądu przez przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawie od chwili jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia. Posługując się w ustawie pojęciem: „bez nieuzasadnionej zwłoki”, używanym w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i uznając go za odpowiednik sformułowania: „w rozsądnym terminie”, używanego przez art. 6 ust. 1 Konwencji oraz odnosząc go do „wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty”, ustawodawca dał wyraz stanowisku, że w tak określonym terminie strona ma prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia jej sprawy.

Z takim stanowiskiem koresponduje treść art. 5 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym skargę wnosi się w toku postępowania w sprawie. Wniesienie skargi powinno zatem nastąpić w toku postępowania, po zaistnieniu stanu, który w ocenie skarżącego uzasadnia podniesione w niej zarzuty, nie później jednak niż do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Postępowanie w sprawie trwa bowiem (jest w toku) dopóty, dopóki nie dojdzie do wydania w sprawie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13, OSNP 2013 nr 23 – 24, poz. 292).

Uzyskanie przez orzeczenie rozstrzygające istotę sprawy przymiotu prawomocności oznacza zakończenie sprawy poddanej pod osąd (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia

6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001 nr 2, poz. 22). Zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c., orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia, czyli najpóźniej z dniem wydania wyroku przez sąd drugiej instancji. Sprawa, od wyroku zapadłego w której strona może wnieść skargę kasacyjną, jest już więc prawomocnie zakończona, a Sąd Najwyższy nie rozstrzyga jej jako kolejna (trzecia) instancja, lecz tylko kontroluje jej legalność w określonym zakresie (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008 nr 11, poz. 122). Przepis art. 45 ust. 1 Konstytucji RP zapewniający każdemu prawo dostępu do sądu, gwarancji tej nie łączy z postępowaniem kasacyjnym, „prawo do kasacji” nie ma bowiem charakteru prawa wynikającego z uregulowań Konstytucji RP, na co wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny (por. np. wyrok z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99, OTK ZU 2000 nr 5, poz. 143 oraz wyrok z dnia 6 października 2004 r., SK 23/02, OTK-A ZU 2004 nr 9, poz. 89).

Nie budzi wątpliwości, że czynności, w dokonaniu których skarżący zarzuca zwłokę Sądowi Apelacyjnemu (nadanie klauzuli wykonalności postanowieniom zawartym w wyrokach Sądów) są czynnościami podejmowanymi po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie i siłą rzeczy skarga na opóźnienia w ich dokonaniu jest wnoszona po prawomocnym rozstrzygnięciu sprawy co do jej istoty. Jak już zaś wskazano, przedmiotem postępowania wywołanego skargą na przewlekłość jest badanie podniesionego przez składającego skargę zarzutu, iż doszło do naruszenia przysługującego mu prawa do sądu przez przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawie od chwili jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia. Z tego wynika, że skarga na przewlekłość postępowania wniesiona po uprawomocnieniu się wyroku sądu drugiej instancji jest niedopuszczalna, co dotyczy oczywiście także skargi, której przedmiotem jest zwłoka w nadaniu wyrokowi klauzuli wykonalności, podobnie jak np. w rozpoznaniu wniosku o doręczenie wyroku Sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem, ponieważ są to czynności wykonywane już po rozstrzygnięciu sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2009 r., III SPP 3/09, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 225 i z dnia 5 sierpnia 2011 r., III SPP 18/11, LEX nr 1101333, w których zwrócono też uwagę, że nie oznacza to, iż strona nie ma żadnego instrumentu w dochodzeniu

prawa do np. sporządzenia i doręczenia jej bez zwłoki uzasadnienia prawomocnego wyroku w terminie, podobnie jak w dochodzeniu prawa do nadania klauzuli wykonalności wyrokowi sądu. Służy temu tryb skargi administracyjnej, uregulowany w art. 37 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych).

Skarga niespełniająca warunków określonych w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. podlega odrzuceniu wobec jej niedopuszczalności (art. 370 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. oraz w związku z art. 5 ust. 1 i art. 8 ust. 2 powołanej ustawy).

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na wymienionych wcześniej przepisach, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.